

Nr 9

Justitiekottets betänkande med anledning av propositionen 1975:1 såvitt gäller anslag till polisväsendet jämte motioner

ANDRA HUVUDTITELN

Polisväsendet

1. Polisverksamheten vid de större flygplatserna, m. m.

Motioner

I motionen 1975:21 av herr Petersson i Röstånga (fp) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av 49 § polisinstruktionen för ett större inflytande i polisstyrelserna av lekmännen.

I motionen 1975:136 av herr Helén m. fl. (fp) hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen begär *dels* att förslag om ett organiserat system med förhörsvittnen (medborgarvittnen) vid förundersökningen i brottmål på polisstationerna föreläggs riksdagen i år (yrkande B 3), *dels* att riksdagen ges en redogörelse för vidtagna och planerade åtgärder för att effektivisera polisens utredningsarbete (yrkande B 4).

I motionen 1975:139 av herrar Petersson i Röstånga (fp) och Andersson i Örebro (fp) hemställs att riksdagen återkallar sitt uppdrag till regeringen att besluta om sammanläggningar av polis- och åklagardistrikt.

I motionen 1975:323 av herr Lundgren (s) hemställs att riksdagen beslutar att överföringen av ansvaret för polisverksamheten på Arlanda flygplats från Märsta polisdistrikt till Stockholms polisdistrikt bör genomföras den 1 november 1976 i samband med att den nya permanenta stationsbyggnaden tas i bruk.

I motionen 1975:1099 av fru André m. fl. (c, fp) hemställs att riksdagen uttalar att den av departementschefen föreslagna omorganisationen av polisverksamheten vid flygplatserna inte bör komma till stånd.

I motionen 1975:1100 av herr Bohman m. fl. (m) hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om försöksverksamhet med jourdomstolar i enlighet med vad i motionen anförts (yrkande 13).

I motionen 1975:1114 av herrar Lindkvist (s) och Hellström (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en utredning om polisstyrelsens funktion och organisation i syfte att förbättra de förtroendevaldas inflytande och beslutanderätt över polisens verksamhet.

I motionen 1975:1115 av herrar Lindkvist (s) och Hellström (s) hemställs att riksdagen uppdrar åt regeringen att låta pröva försök med medborgarvittnen i vissa därför lämpade polisdistrikt och – när erfarenheter vunnits av dessa försök – lämna en redogörelse för dem och komma med eventuella förslag i anslutning därtill.

Utskottet

Under avsnittet om polisväsendet i budgetpropositionen lämnar föredragande departementschefen inledningsvis – utöver sedvanliga uppgifter om brottsutvecklingen m. m. – synpunkter på polisverksamheten vid våra tre största flygplatser. Övervägandena mynnar ut i slutsatsen att det är lämpligt att polisverksamheten på Arlanda läggs under Stockholms polisdistrikt och att polisverksamheten på den nya flygplatsen Landvetter bör läggas under Göteborgs polisdistrikt. Överföringen av ansvaret för verksamheten på Arlanda från Märsta polisdistrikt till Stockholms polisdistrikt bör enligt departementschefen genomföras den 1 juli 1975. Uttalandena har inte föranlett någon regeringens hemställan till riksdagen.

I motionen 1099 yrkas att riksdagen skall uttala att den av departementschefen angivna omorganisationen av polisverksamheten vid storflygplatserna inte bör komma till stånd. Motionärerna menar att det inte finns några bärande sakskäl som motiverar att verksamheten vid Arlanda och Landvetter skall ligga under Stockholms respektive Göteborgs polisdistrikt. Starka skäl bl. a. från effektivitets- och samordningssynpunkt talar i stället för den decentralisering, som innebär att den lokala polismyndigheten har ansvaret för flygplatspolisen. Bl. a. måste det enligt motionärerna vara en fördel att ha ledningsfunktionerna på nära håll i det lokala polisdistriktet och att ha personal som är lokalt anknuten till och har kännedom om flygplatsen och dess omgivningar. Den lokala polismyndigheten har också enligt motionärerna större möjligheter då det gäller att snabbt komma till platsen. Om storstadsdistrikten skall ha ansvaret för flygplatserna, kommer dessa att ligga som öar i ett annat polisdistrikt med många – i motionen exemplifierade – problem som följd.

I motionen 323 yrkas att tidpunkten för den föreslagna förändringen beträffande Arlanda flygplats bestäms till den 1 november 1976, då en ny permanent stationsbyggnad beräknas bli tagen i bruk. Motionären anför att den föreslagna förändringen måste föregås av ingående samråd och överläggningar med de regionala och lokala polismyndigheterna inklusive personalorganisationerna samt att en mängd organisatoriska och andra frågeställningar som exemplifieras i motionen måste klarläggas. Att forcera fram en förändring är enligt motionären helt omotiverat.

Som närmare redovisas i propositionen har frågan om polisverksamheten på våra tre största flygplatser diskuterats under en följd av år. I ett motionsärende föregående år fann utskottet (JuU 1974:36) att den fortgående ökningen av flygtrafikens omfattning i förening med ökade tendenser till

en allt allvarligare internationell brottslighet riktad mot den civila luftfartens säkerhet motiverade en översyn av organisations-, effektivitets- och samordningsfrågorna vid våra storflygplatser. Under hänvisning till att spörsmålen genom rikspolisstyrelsens anslagsframställningar var föremål för överväganden inom Kungl. Maj:ts kansli ansåg utskottet emellertid att motionen inte påkallade någon riksdagens åtgärd.

I linje med dessa ställningstaganden kan utskottet ansluta sig till departementschefens uppfattning att polisverksamheten vid Arlanda och den nya flygplatsen Landvetter bör läggas under vederbörande storstads polisdistrikt. Med anledning av uttalandena i motionen 1099 vill utskottet understryka att det måste anses omöjligt för Märsta och Mölndals polisdistrikt att med sina begränsade personalresurser klara tillfälliga toppar i flygtrafiken och på ett tillfredsställande sätt möta inträffade oväntade händelser. Att låta personal från andra polisdistrikt än det som svarar för polisverksamheten vid flygplatsen tjänstgöra där är som departementschefen anför till nackdel för polisverksamheten i dessa distrikt. Vid en överföring av ansvaret för polisverksamheten till vederbörande storstads polisdistrikt försvinner denna olägenhet. Samtidigt når man en från personaladministrativa utgångspunkter ändamålsenlig organisation med erforderlig flexibilitet men också stadga i organisationen.

De olika frågor – delvis berörda i föreliggande motioner – som aktualiseras av en överflyttning av polisverksamheten i enlighet med propositionen är f. n., såvitt gäller Arlanda, föremål för utredning inom rikspolisstyrelsen. Utredningen, som görs på regeringens uppdrag, skall innehålla förslag till nödvändiga ändringar i polisdistriktsindelningen och i personalplanerna för Stockholms och Märsta polisdistrikt samt till andra åtgärder för genomförandet som kräver beslut av regeringen.

Även om utredningen skall ske skyndsamt synes tiden knapp för en fullständig genomgång av de olika frågeställningar av organisatorisk och annan art som är förbundna med den ifrågavarande ändringen beträffande Arlanda flygplats. Ett visst uppskov med genomförandet synes därför motiverat. Härfor talar även hänsyn till berörd personal och det i motionen 323 angivna förhållandet att en ny permanent stationsbyggnad är avsedd att tas i bruk den 1 november 1976. Först vid denna tidpunkt synes också – enligt rikspolisstyrelsens petita – de polisiära arbetsuppgifterna inom flygplatsområdet bli av en sådan omfattning att det behövs en särskild flygplatspolis liknande den som finns på internationella flygplatser ute i världen. På dessa skäl vill utskottet förorda en senareläggning av reformen såvitt gäller Arlanda i enlighet med önskemålet i motionen 323.

Mot vad departementschefen i övrigt anför har utskottet ingen erinran.

Under hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen 1099 om avståndstagande från departementschefens synpunkter rörande flygplatspolisen samt tillstyrker motionen 323 om senareläggning av den förordade reformen såvitt gäller Arlanda flygplats.

I motionen 139 aktualiseras frågan om sammanläggning av polis- och åklagardistrikt. Motionärerna framhåller att många polismän alltsedan polisens förstatligande svävat i okunnighet om sin framtida placering och att de polismän som arbetar i mindre polisdistrikt med indragningshot bör få känna trygghet för sin egen och familjens framtida placering. Yrkandet i motionen går ut på att riksdagen skall återkalla sitt uppdrag till regeringen att besluta om sammanläggningar av polis- och åklagardistrikt.

I samband med 1972 års reform rörande indelningen i polis- och åklagardistrikt tog riksdagen ställning till ett motionsvägen framfört förslag att ändringar i polisdistriktsindelning alltid skulle underställas riksdagen innan slutligt beslut fattades. Justitieutskottet uttalade därvid (JuU 1972:1) bl. a. att ett sådant förfarande stred mot den praxis som dittills tillämpats vid ändringar i den polisiära eller judiciella indelningen och även innebar en från administrativa utgångspunkter omständlig ordning. I enlighet härmed avstyrkte utskottet motionen men underströk samtidigt att riksdagen skulle höras om i visst fall någon avvikelse befanns erforderlig från de av riksdagen uppdragna riktlinjerna för distriktsindelningen. Utskottet förutsatte också att frågan skulle underställas riksdagen om i visst fall tvekan skulle uppstå huruvida en indelningsändring stod i överensstämmelse med de uppdragna riktlinjerna eller eljest särskilda skäl talade härför. Riksdagen godkände betänkandet.

Utskottet har inte funnit anledning frångå den principiella inställning rörande beslutsfunktionen vid ändringar i polis- och åklagardistriktsindelningen som innefattas i detta beslut. I anledning av motionärernas uttalanden om ovisshet om den framtida utvecklingen m. m. kan tilläggas att regeringen sedan 1972 beslutat om sammanläggning av polisdistrikt i endast ett fall och sammanläggning av åklagardistrikt i fem fall samt att justitieministern i ett interpellationssvar i riksdagen den 26 april 1974 har uttalat att regeringen funnit att sammanläggningar av polis- eller åklagardistrikt bör ske med större restriktivitet än vad som tidigare förutsetts och föregås av ytterligare utredning och prövning. Det kan också nämnas att ett stort antal tidigare vakanssatta tjänster inom den lokala polisorganisationen på senare tid har tillsatts med ordinarie innehavare.

Under hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen.

En viktig del av 1972 års reform på polisväsendets område utgjorde ersättandet av polisenämnderna med polisstyrelser, vilka i motsats till nämnderna tillades bestämmanderätt i vissa frågor. Utfallet av reformen i denna del har tagits upp i motionerna 21 och 1114. Motionärerna uttalar att de förhoppningar om ett vidgat medborgarinflytande som man knöt till inrättandet av polisstyrelserna inte har infriats, därför att dessa fått för snäva arbetsuppgifter för att kunna utöva ett verkligt inflytande. Polisinstruktionen bör enligt motionärerna ändras så att polisstyrelserna får en direkt beslutsfunktion inom väsentliga områden av polisverksamheten. I motionen 1114

framförs också tanken att, framför allt i de större städerna, polisstyrelsens ledamöter och representanter skall utses, inte som f. n. av landstinget, utan av kommunen. Motionsyrkandena går ut på, i motionen 1114 att en utredning skall komma till stånd om polisstyrelsernas funktion och organisation och i motionen 21 att riksdagen hos regeringen skall begära förslag till sådan ändring av polisinstruktionen att lekmännen får ett större inflytande i polisstyrelserna.

Som motionärerna framhåller tillkom polisstyrelserna för att skapa en garanti för en lokal förankring och insyn i polisverksamheten. Med hänsyn till polisverksamhetens art och dess betydelse för medborgarna åsyftades att insynen skulle utövas på ett sådant sätt, att medborgarna fick möjlighet att påverka beslutsfattandet. Motionärernas uppfattning att man på vissa håll haft svårigheter att finna de rätta formerna för ett reellt medborgarinflytande har bestyrkts vid utskottets behandling av motionerna. Utskottet ser därför med tillfredsställelse att rikspolisstyrelsen genom en enkätundersökning sökt att kartlägga situationen och möjliggöra en samlad överblick över erfarenheterna av polisstyrelsernas två första verksamhetsår. Enkäten, som omfattat samtliga förtroendevalda ledmöter i landets polisstyrelser, bearbetas f. n. och avses bli underlag för en serie konferenser med polischefer och polisstyrelseledamöter över hela landet. Materialet bör också bli av stort värde för den större utredning rörande polisens verksamhet som aviserats av justitieministern. Enligt vad utskottet inhämtat kommer frågan om medborgarinsyn, lekmännainflytande och kommunal förankring i polisstyrelserna att utgöra viktiga moment i detta utredningsarbete. Att så blir fallet är enligt utskottets mening angeläget. Viktigt är emellertid också att den nya utredningen inte leder till att lösningen av de betydelsefulla frågor det här gäller blir fördröjd. Utskottet vill därför som sin mening uttala, att de i motionerna upptagna frågorna bör behandlas skyndsamt och – om det visar sig möjligt – behandlas med förtur i förhållande till utredningsarbetet i övrigt. Med dessa uttalanden finner utskottet motionerna i allt väsentligt vara tillgodosedda. De bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Även den i motionerna 136 och 1115 upptagna frågan om förhörsvittnen (medborgarvittnen) vid förundersökning i brottmål skall enligt vad utskottet erfarit tas upp i den nyssnämnda av justitieministern aviserade utredningen. Med hänsyn inte minst till tidigare riksdagsskrivelser i ärendet (JuU 1972:7, rskr 121; JuU 1974:8, rskr 130) bör även detta spörsmål behandlas med skyndsamhet. Motionerna ger inte anledning till någon riksdagens åtgärd.

Motionen 136 tar också upp frågan om polisens utredningsarbete, framför allt vad gäller trafikbrott. Motionärerna uttalar att det med hänsyn till brottsutvecklingen är särskilt angeläget att rationalisera utredningsförfarandet och söka förenkla handläggningsformerna. Motionärerna hänvisar till trafikmålskommitténs betänkanden (SoU 1967:59 och 1968:19) och uttalanden av justitieutskottet vid 1973 års riksdag (JuU 1973:26) samt hemställer att riks-

dagen begär en redogörelse för vidtagna och planerade åtgärder för att effektivisera polisens utredningsarbete.

I det av motionärerna åberopade utskottsbetänkandet uttalade justitieutskottet att den försöksverksamhet som satts i gång med anledning av trafikmålskommitténs nyssnämnda betänkanden var föremål för uppföljning och utvärdering samt att rikspolisstyrelsen räknade med att anvisningar för ett förenklat utredningsförfarande skulle föreligga inom kort. Dessa anvisningar föreligger nu och avses fr. o. m. den 1 oktober 1975 ersätta rikspolisstyrelsens arbetsanvisningar den 2 februari 1966 för handläggning av utredningar i vissa trafikmål.

Med hänvisning till det anförda bör motionen inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Ett förenklat förfarande vid handläggningen av brottmål åsyftas också med det i motionen 1100 upptagna yrkandet att regeringen skall lägga fram förslag om försöksverksamhet med jourdomstolar. Motionärerna uttalar att en effektiv allmän- och individualprevention fordrar att myndigheternas ingripanden sker i nära anslutning till brottets begående, och de anser att jourdomstolar bör inrättas på försök i någon eller några större städer. Rätts säkerheten får enligt motionärerna självfallet inte eftersättas.

De nyssnämnda anvisningarna för ett förenklat utredningsförfarande är avsedda att, såvitt gäller trafikmålen, nedbringa förekommande handläggningstider. Ytterst har de alltså, låt vara från mer begränsade utgångspunkter, samma syfte som motionärernas förslag om jourdomstolar. Detsamma gäller utan någon motsvarande begränsning det utredningsarbete som bedrivits inom 1968 års brottmålsutredning och det som f. n. pågår inom åtalsrättskommittén.

Motionsspörsmålet kan också bli aktuellt i den översyn av rättegångsbalken som f. n. förbereds i justitiedepartementet. Utskottet – som även beaktat riksdagens tidigare avståndstaganden från motionsförslag om jourdomstolar för ungdomar (JuU 1973:26 s. 17 och JuU 1974:10 s. 8) – avstyrker på anförda skäl bifall till motionen 1100 även i denna del.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande ansvaret för polisverksamheten på storflygplatserna dels avslår motionen 1975:1099, dels i anledning av departementschefens uttalanden i propositionen 1975:1 bilaga 4 angående polisen på storflygplatserna och motionen 1975:323 ger regeringen till känna vad utskottet anfört om tidpunkten för överförandet av ansvaret för polisverksamheten på Arlanda flygplats till Stockholms polisdistrikt,
2. att riksdagen beträffande sammanläggning av polis- och åklagardistrikt avslår motionen 1975:139,
3. att riksdagen beträffande lekmannainflytande i polisstyrelserna avslår motionerna 1975:21 och 1975:1114,

4. att riksdagen beträffande medborgarvittnen vid förundersökning i brottmål avslår motionen 1975:136 i denna del (yrkande B 3) och motionen 1975:1115,
5. att riksdagen beträffande effektivisering av polisens utredningsarbete avslår motionen 1975:136 i denna del (yrkande B 4),
6. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med jourdomstolar avslår motionen 1975:1100 i denna del (yrkande 13).

2. **Rikspolisstyrelsen.** Regeringen har under punkten B 1 (s. 29–32) föreslagit riksdagen att till Rikspolisstyrelsen för budgetåret 1975/76 anvisa ett förslagsanslag av 122 160 000 kr., varav 7 207 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Motioner

I motionen 1975:136 av herr Helén m. fl. (fp) hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen till utbildning av polismännen i samhällsorienterande ämnen, psykologi och kriminologi anvisar 334 000 kr. utöver vad regeringen föreslår under punkten B 1 Rikspolisstyrelsen (yrkande A 1).

I motionen 1975:721 av herr Polstam m. fl. (c) hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen beslutar att under punkten B 1 Rikspolisstyrelsen anslå ett i förhållande till regeringens förslag med 350 000 kr. förhöjt anslag på 122 510 000 kr. för att i enlighet med rikspolisstyrelsens förslag förlänga grundutbildningen med tre veckor (yrkande 4).

Utskottet

Regeringens anslagsframställning innebär en ökning av anslaget från 99 960 000 kr. för innevarande budgetår till 122 160 000 kr. för budgetåret 1975/76.

Höjningen innefattar medel till förlängning av grundkursen för polismän med en vecka för att polismännen skall ges ökade kunskaper i samhällsorienterande ämnen, psykologi och kriminologi.

I motionerna 136 och 721 framställs yrkanden som går ut på en sådan höjning av anslaget att grundkursen i enlighet med förslag av rikspolisstyrelsen skall kunna utökas med tre veckor. Det ökade medelsbehovet beräknas i motionen 136 till 334 000 kr. och i motionen 721 till 350 000 kr. Yrkandena motiveras bl. a. med att polisarbetets alltmer komplicerade karaktär ställer ökade krav på polisernas utbildning särskilt när det gäller psykologi, samhällskunskap och kriminologi.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om det angelägna i att polismännen ges ökade kunskaper i samhällsorienterande och betcendevetenskapliga ämnen. Skäl kan också anföras för att polisutbildningen även i

övrigt bör utvidgas och fördjupas. Rikspolisstyrelsens förslag om en förlängning av grundkursen med tre veckor syftar till att bereda plats inte bara för sådan undervisning som motionärerna förespråkar utan även för ökad utbildning i mera rent polisiära ämnen, t. ex. ordningspolistjänst, kriminalpolistjänst, civilrätt och straffrätt. Med hänsyn till det budgetpolitiska läget får enligt utskottets mening en prioritering göras mellan de skilda utbildningsbehoven. Av de skäl som motionärerna anför bör därvid den ökade satsningen koncentreras till samhällsorienterande ämnen, psykologi, psykiatri och kriminologi. Om grundkursen för polismän i enlighet med regeringens förslag utökas med en vecka som ägnas undervisning i dessa ämnen, blir enligt utskottets mening syftet med motionärernas förslag i allt väsentligt tillgodosett. Utskottet avstyrker därför bifall till den av motionärerna föreslagna ökade medelsanvisningen. Det anförda hindrar inte att frågan om polisutbildningens omfattning och utformning ägnas fortlöpande uppmärksamhet. Spörsmålet torde också komma att ingå i den allmänna översyn av polisverksamheten som utskottet i det föregående omnämnt.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsberäkning under nu ifrågavarande punkt.

Utskottet hemställer

att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1975:136 i denna del (yrkande A 1) och motionen 1975:721 i denna del (yrkande 4) till *Rikspolisstyrelsen* för budgetåret 1975/76 anvisar ett förslagsanslag av 122 160 000 kr., varav 7 207 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

3. Polisverket: Inköp av motorfordon m. m. Regeringen har under punkten B 2 (s. 33 och 34) föreslagit riksdagen att till Polisverket: Inköp av motorfordon m. m. för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 27 822 000 kr., varav 19 336 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Motion

I motionen 1975:1120 av herrar Nilsson i Trobro (m) och Komstedt (m) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller att en polis- och räddningshelikopter av typ Bell Jet Ranger anskaffas för K-, L- och M-länen.

Utskottet

I budgetpropositionen föreslås att anslaget till inköp av motorfordon m. m. tas upp med 27 822 000 kr., vilket med drygt 4 milj. kr. överstiger anslaget

för innevarande budgetår. Huvuddelen av anslaget, eller 22,2 milj. kr., beräknas för utbyte av ca 660 bilar och ca 100 motorcyklar. Medel beräknas också för utökning av fordonsbeståndet med bl. a. 7 bilar för övervakningsändamål och 6 bilar för utrednings- och spaningspersonal. Till radioutrustning av skilda slag beräknas omkring 2,4 milj. kr.

I motionen 1120 framställs yrkande om att riksdagen hos regeringen skall anhålla att en polis- och räddningshelikopter av typ Bell Jet Ranger anskaffas för Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län. Yrkandet, som utgår från äskanden som rikspolisstyrelsen tidigare år framfört i sina anslagsframställningar, motiveras med att den helikopter av mindre modell, som polisväsendet f. n. har stationerad i Skåne, är den enda kvarvarande polis-helikoptern av äldre typ. Svårigheter föreligger enligt motionärerna att med denna helikopter upprätthålla en hög beredskap på räddnings- och ambulanssidan i de berörda länen.

Enligt utskottets mening är värdet av att ha tillgång till helikopter väl dokumenterat såväl när det gäller polisens egen verksamhet – t. ex. vid trafikövervakning och spaning – som när det gäller polisens deltagande i ambulans- och räddningsflygtjänsten, och utskottet hyser i och för sig förståelse för motionärernas önskemål. Ett utbyte av den f. n. i Malmö stationerade helikoptern mot en ny, medelstor sådan skulle emellertid dra en kostnad av över 1 milj. kr. Med hänsyn härtill och med beaktande av de stora satsningar i övrigt under ifrågavarande anslag som regeringens förslag innebär finner utskottet att utrymme f. n. saknas för ett genomförande av motionärernas förslag, vilket heller inte framförts av rikspolisstyrelsen i dess petita för budgetåret 1975/76. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen 1120.

Mot regeringens anslagsberäkning har utskottet ingen erinran.

Utskottet hemställer

att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1975:1120 till *Polisverket: Inköp av motorfordon m. m.* för budgetåret 1975/76 anvisar ett reservationsanslag av 27 822 000 kr., varav 19 336 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

4. Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten B 3 (s. 34 och 35) och hemställer att riksdagen till *Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m.* för budgetåret 1975/76 anvisar ett förslagsanslag av 76 520 000 kr., varav 42 392 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

5. **Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m.** Regeringen har under punkten B 4 (s. 35, och 36) föreslagit riksdagen att till Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m. för budgetåret 1975/76 anvisa ett förslagsanslag av 54 100 000 kr.

Motion

I motionen 1975:137 av herr Hermansson m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att övertygande bevis framläggs som visar att all personregistrering som grundar sig på personers politiska uppfattning upphör (yrkande 1), att riksdagen uttalar att säkerhetspolisens verksamhet i fortsättningen endast inriktas på att motverka spionage och att förebygga fascistiska ligors verksamhet (yrkande 2), samt att anslaget till särskild polisverksamhet under punkten B 4 reduceras i enlighet härmed (yrkande 3).

Utskottet

Regeringens anslagsframställning innebär en ökning av anslaget till den särskilda polisverksamheten från 46 970 000 kr. för innevarande budgetår till 54 100 000 kr. för budgetåret 1975/76. Ökningen beror till största delen på automatiska kostnadsökningar.

I motionen 137 framställs yrkanden som går ut på att bevis skall läggas fram om att personregistrering grundad på politisk uppfattning inte förekommer samt att säkerhetspolisens fortsatta verksamhet skall ges en närmare angiven begränsad och bestämd inriktning och att anslaget till verksamheten skall reduceras med hänsyn härtill.

I samband med prövningen av anslagen till den särskilda polisverksamheten har utskottet åren 1971–1974 behandlat motioner med likartade yrkanden som de nu framförda. (Se JuU 1971:5 p. 11, JuU 1972:4 p. 5, JuU 1973:6 och JuU 1974:11 p. 4.) Varje år har motionsyrkandena under stor politisk enighet avstyrkts av utskottet och avslagits av riksdagen. Utskottet vill särskilt hänvisa till sitt betänkande år 1973, där utskottet lämnade en ingående redovisning för uppbyggnaden av den polisiära säkerhetstjänsten i Sverige, för den mot Sverige riktade främmande underrättelseverksamheten, för inriktningen av säkerhetspolisens arbete, för principerna för registrering när det gäller medlemmar i politiska organisationer som har våld på sitt program eller som kan befaras använda våld för sina politiska syften och för utvecklingen under senare år av anslagen till den särskilda polisverksamheten.

Utskottet – som av företrädare för justitiedepartementet och rikspolisstyrelsen informerats om säkerhetspolisens verksamhet och om grunderna för anslagsberäkningen – anser i år liksom tidigare att fog uppenbarligen saknas för bifall till de av motionärerna framförda förslagen.

Utskottet har icke någon erinran mot regeringens anslagsberäkning.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande personregistrering grundad på politisk uppfattning avslår motionen 1975:137 i denna del (yrkande 1),
2. att riksdagen beträffande inriktningen av säkerhetspolisens verksamhet avslår motionen 1975:137 i denna del (yrkande 2),
3. att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1975:137 i denna del (yrkande 3) till *Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m.* för budgetåret 1975/76 anvisar ett förslagsanslag av 54 100 000 kr.

6. Polisverket: Diverse utgifter. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten B 5 (s. 36) och hemställer

att riksdagen till *Polisverket: Diverse utgifter* för budgetåret 1975/76 anvisar ett förslagsanslag av 2 100 000 kr.

7. Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader. Regeringen har under punkten B 6 (s. 36–42) föreslagit riksdagen att till Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader för budgetåret 1975/76 anvisa ett förslagsanslag av 1 547 593 000 kr., varav 355 946 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Motioner

I motionen 1975:243 av herr Henmark (fp) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller dels om utvärdering av den centralisering av polispersonalen som skett inom de landsbygdsbetonade polisdistrikten sedan polisväsendet förstatligades, dels om utredning och förslag rörande möjligheten att helt eller delvis återställa den närservice beträffande polisväsendet som fanns före förstatligandet.

I motionen 1975:1100 av herr Bohman m. fl. (m) yrkas såvitt nu är i fråga att riksdagen begär att regeringen vidtar åtgärder i enlighet med vad som anförs i motionen om ytterligare kvarterspoliser och särskilda ansvarsområden för polismän på landsbygden (yrkande 4), att riksdagen till Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader för budgetåret 1975/76 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 5 500 000 kr. förhöjt belopp (yrkande 5) och att riksdagen begär att regeringen lägger fram en ny treårsplan för personalförstärkningar av polisen, varvid bör övervägas inriktningen av polisens resurser, utbildningskapacitet m. m. (yrkande 7).

I motionen 1975:1107 av herr Hellström m. fl. (s) yrkas att riksdagen uttalar att en dominerande del av de i budgetpropositionen föreslagna nya tjänsterna avsedda för övervakning skall utgöras av kvarterspolistjänster (yrkande 1), att riksdagen uttalar att regeringen verkar för en utredning om möjlighet att överföra redan inrättade tjänster från reguljär ordningspolis till kvarterspolistjänster (yrkande 2), att riksdagen begär att regeringen verkar för att en snabb översyn kommer till stånd av villkoren för kvarterspolistjänster i syfte att göra dessa mera attraktiva (yrkande 3) och att denna översyn även skall omfatta en genomgång av den reguljära polisutbildningen i syfte att ge större utrymme åt de uppgifter som ryms inom kvarterspolisarbetet (yrkande 4).

I motionen 1975:1108 av herr Hermansson m. fl. (vpk) yrkas såvitt nu är i fråga att riksdagen beslutar att avslå förslaget om i anslaget under punkten B 6 Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader ingående belopp för utökning av antalet polismanstjänster, uppgående till 24 000 000 kr. (yrkande 1).

Utskottet

Mot bakgrund bl. a. av den ökade oro och osäkerhet inför brister i den allmänna ordningen och säkerheten som konstaterades av brottskommisionen beslöt 1973 års riksdag att polisväsendet under en treårsperiod skulle tillföras 1 200 polismanstjänster och 450 tjänster för annan personal än polispersonal (prop. 1973:115, JuU 1973:26, rskr 1973:258). Med beslutet, som fattades med stor majoritet, avsågs framför allt att snabbt komma till rätta med missförhållanden av nyss angivet slag. Samtidigt betonades att beslutet inte stod i motsatsförhållande till den grundsyn på brottslighetsbekämpningen som statsmakterna vid många tillfällen givit uttryck åt och som innebär att kampen måste föras på en mycket bred front, där det i stor utsträckning är fråga om åtgärder som ligger utanför vad som brukar betraktas som kriminalpolitik i gängse mening och som till väsentlig del först på längre sikt kan resultera i en varaktig minskning av brottsligheten.

Till fullföljande av 1973 års beslut har i årets budgetproposition under ifrågavarande punkt beräknats medel för 500 nya tjänster i den lokala polisorganisationen, varav 400 polismanstjänster och 100 tjänster för annan personal. Under den ovan nämnda treårsperioden har – om de för nästa budgetår föreslagna 400 nya polismanstjänsterna inräknas – förstärkningarna till polisväsendet uppgått till över 1 200 nya polismanstjänster. Av de nu föreslagna nya polismanstjänsterna avses 10 för tjänstgöring vid polismästarkanslier, 185 för övervakningstjänst, 25 för trafikövervakningsverksamhet, 110 för spanings- och utredningsverksamhet samt 70 för vikariats- och förstärkningstjänstgöring. Departementschefen har därvid räknat med att Stockholms polisdistrikt skall tillföras 5 polismanstjänster, varav en kom-

missarietjänst för att en ny organisation av utbildningssektionen skall kunna genomföras. Tjänsterna för annan personal än polispersonal är avsedda främst för att anställa ytterligare kontorspersonal och för att möjliggöra ett fortsatt överförande av arbetsuppgifter från polispersonal till annan personal.

I motionen 1108 yrkas avslag på regeringens förslag om anvisning av medel för de 400 nya polismanstjänsterna. Medlen bör, enligt särskilda yrkanden i motionen, användas framför allt till förstärkta frivårdsinsatser inom kriminalvården och till kriminologisk forskning samt till brottsförebyggande och rehabiliterande åtgärder i övrigt. Sistnämnda yrkanden behandlas av utskottet i samband med ställningstagandena till regeringens förslag till medelsanvisning till det brottsförebyggande rådet och kriminalvården (JuU 1975:10 och JuU 1975:11).

I motionen 1100 yrkas en höjning av anslaget med 5,5 milj. kr., motsvarande medel för 100 polismanstjänster utöver regeringens förslag. Tjänsterna är enligt motiveringen i motionen avsedda främst för ytterligare förstärkning av kvarterspolisverksamheten och de mindre polisdistrikten. I motionen förordas också en ökad användning av resurserna för bekämpning av narkotikabrottsligheten.

Enligt utskottets mening har några omständigheter inte inträffat som bör föranleda att riksdagen går ifrån ställningstagandet år 1973 rörande den lokala polisorganisationens förstärkning under en treårsperiod. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna 1100 och 1108 såvitt gäller medelsberäkningen under ifrågavarande punkt.

Kvarterspolisverksamheten berörs i motionerna 1100 och 1107. I den förstnämnda motionen framställs bl. a. önskemål om att kvarterspolisverksamheten skall byggas ut i snabbare takt och att på landsbygden polismän skall tilldelas särskilda ansvarsområden, dvs. speciella geografiska områden där den enskilde polismannen får personlig kännedom om bygdens förhållanden. Yrkandena i motionen 1107 går ut på att en dominerande del av de i budgetpropositionen för övervakningstjänst avsedda 185 nya polismanstjänsterna skall utgöras av kvarterspolistjänster samtidigt som möjligheten att överföra redan inrättade tjänster från ordningspolis till kvarterspolistjänster utreds. Motionärerna yrkar vidare en snabb översyn av villkoren för kvarterspolistjänster i syfte att göra dessa mera attraktiva. Översynen bör också syfta till att ge de uppgifter som tillhör kvarterspolisarbetet större utrymme i den reguljära polisutbildningen. Kvarterspolisverksamheten berörs även i motionen 136, i vilken, utan formellt yrkande, förs fram önskemål att denna form av polisverksamhet bör praktiseras inte enbart i de större tätorterna. Likartade problem tas också upp i motionen 243, vari hemställs om en utvärdering av den centralisering av polispersonalen som ägt rum inom de landsbygdsbetonade polisdistrikten och om förslag att helt eller delvis återställa den närservice i polisverksamheten som tidigare funnits.

Betydande uppmärksamhet ägnades frågorna om kvarterspolisverksamhet, fotpatrullering och förhållandet mellan polis och allmänhet i samband

med riksdagsbehandlingen år 1973 av Kungl. Maj:ts förslag till särskilda åtgärder mot brottsligheten (JuU 1973:26 p. 9). Utskottet uttalade då bl. a. att kvarterspolisverksamheten är så värdefull både från brottsförebyggande synpunkt och för tillgodoseende av allmänhetens behov av bättre kontakt med polisen att antalet särskilda tjänster för denna verksamhet borde ökas. Det sagda gällde enligt utskottets mening både de tre största polisdistrikten och vissa större polisdistrikt inrymmande större tätorter och bostadsområden i närheten av sådana orter. Utskottet framhöll att Kungl. Maj:ts då föreliggande förslag innefattade möjligheter till en ökad fotpatrullering och en betydande utbyggnad av kvarterspolisverksamheten. Denna satsning borde enligt utskottets mening fortsättas kommande budgetår. I anslutning härtill kan upplysas att antalet kvarterspolitistjänster, som den 1 juli 1972 uppgick till 87 fördelade på de tre storstadsdistrikten, den 1 juli 1974 hade utökats till 217 fördelade på 23 polisdistrikt. I anledning av de i motionerna 1100 och 1107 framställda önskemålen om fortsatt satsning på kvarterspolisorganisationen vill utskottet tillägga att enligt rikspolisstyrelsens petita minst 35 av de nya tjänsterna på övervakningssidan bör användas för fortsatt förstärkning av kvarterspolisverksamheten. Utskottet vill gärna på nytt understryka vikten av att övervakningsverksamheten – bl. a. genom ökad fotpatrullering och en fortsatt betydande utbyggnad av kvarterspolisverksamheten inte bara i storstadsområden utan också i landsbygdsdistrikt – ges en sådan inriktning att önskvärda och nödvändiga kontakter med allmänheten främjas. Utskottet utgår från att regeringen vid fördelningen av de nya polismanstjänsterna noga överväger möjligheterna att prioritera behovet av en utvidgad kvarterspolisverksamhet. Med hänsyn till det anförda saknas skäl till någon riksdagens åtgärd med anledning av motionerna 1100 och 1107 i här behandlad del.

Vad gäller yrkandet i motionen 1107 om utredning av möjligheterna att överföra redan inrättade tjänster till kvarterspolitistjänster vill utskottet hänvisa till att rikspolisstyrelsen i samband med sina fortlöpande undersökningar beträffande verksamheten vid arbetsgrupper och posteringar kommer att särskilt undersöka huruvida verksamheten vid vissa av dessa arbetsenheter kan renodlas till egentlig kvarterspolisverksamhet och om utrymme finns att omvandla vissa tjänster till kvarterspolitistjänster. Någon riksdagens åtgärd i anledning av motionsyrkandet erfordras med hänsyn härtill inte. I fråga om yrkandet i samma motion om en översyn av villkoren för kvarterspolitistjänster – främst från befodrings- och lönesynpunkt – i syfte att göra dessa mera attraktiva bör erinras att frågan, såsom motionärerna anger, behandlats i ett nyligen avgivet betänkande (Ds Ju 1974:13) Personalomsättningen inom polisväsendet. I betänkandet, som f. n. är föremål för övervägande inom justitiedepartementet, framhålls bl. a. att det är önskvärt att man vidtar ytterligare åtgärder, som kan medföra att erfarna och lämpliga polismän kan fullfölja sin kvarterspolisuppgift under längre tid. Särskilda förhandlingar angående lönesättningen för kvarterspolitistjänsterna förs f. n.

mellan vederbörande arbetsmarknadsparter. På anförda skäl påkallar motionen 1107 icke heller i denna del någon åtgärd från riksdagens sida. Den i samma motion efterlysta översynen av polisutbildningen i syfte att ge större utrymme åt de uppgifter som tillhör kvarterspolisarbetet torde i enlighet med vad ovan sagts komma att ingå i den i det föregående nämnda allmänna utredningen rörande polisverksamheten.

När det gäller önskemålet i motionen 1100 om särskilda ansvarsområden för polismän på landsbygden har utskottet tidigare (JuU 1973:26) intagit den ståndpunkten, att frågan huruvida sådan verksamhet – utöver vad som redan förekommer i vissa polisdistrikt – bör komma till stånd inte bör avgöras av riksdagen. Frågan om behovet av den verksamhet motionärerna förespråkar liksom de i motionen 243 aktualiserade spörsmålen rörande närservice m. m. inom de landsbygdsbetonade polisdistrikten torde enligt utskottets mening komma att belysas av den förut nämnda större utredningen rörande polisverksamheten. Med hänsyn till det anförda och till den satsning på en utbyggnad av kvarterspolisverksamheten även i landsbygdsdistrikt som utskottet förespråkade i det föregående påkallas inte någon riksdagens åtgärd i anledning av motionsyrkandena.

Den år 1973 beslutade treårsperioden för förstärkning av polisverksamheten sträcker sig till utgången av budgetåret 1975/76. I motionen 1100 framställs yrkande om att regeringen skall lägga fram en ny treårsplan för personalförstärkning inom polisväsendet. I anslutning härtill vill utskottet erinra om att den år 1973 beslutade planen i första hand syftade till att söka komma till rätta med vissa slag av brottslighet som framstod som särskilt oroande, såsom vålds- och narkotikabrott, tillgrepps- och skattebrott. Som framgår av det föregående var avsikten också att mera inrikta polisarbetet på direkt brottsförebyggande verksamhet, bl. a. genom ökad fotpatrullering och flera kvarterspoliser. Till stöd för yrkandet om en ny treårsplan kan tala att därmed skulle kunna vinnas flera fördelar av praktisk natur. T. ex. kan budget- och planeringsarbetet på olika nivåer bedrivas inom en fastställd ram och begränsas till en bedömning av var de fastställda förstärkningarna skall sättas in. Å andra sidan måste emellertid beaktas att 1973 års beslut betingades av att ett särskilt behov av kraftfulla åtgärder bedömdes föreligga med hänsyn till då rådande förhållanden. Härtill kommer att en långtidsplanering av ifrågavarande slag kan medföra en icke önskvärd inskränkning i statsmakternas möjligheter att anpassa verksamheten efter inträffade förändringar, t. ex. när det gäller den allmänna ordningen eller brottslighetsutvecklingen. Enligt utskottets mening bör det överlåtas åt regeringen att ta ställning till frågan om lämpligheten av fortsatt långtidsplanering för förstärkningen av polisverksamheten, och utskottet avstyrker bifall till motionen 1100 i denna del.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1975:1100 i den-

- na del (yrkande 5) och motionen 1975:1108 i denna del (yrkande 1) till *Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1975/76 anvisar ett förslagsanslag av 1 547 593 000 kr., varav 355 946 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,
2. att riksdagen beträffande utbyggnad av kvarterspolisverksamheten avslår motionen 1975:1100 i denna del (yrkande 4 delvis) och motionen 1975:1107 i denna del (yrkande 1),
  3. att riksdagen beträffande omvandling av befintliga polismans-tjänster till kvarterspolistjänster avslår motionen 1975:1107 i denna del (yrkande 2),
  4. att riksdagen beträffande översyn av villkoren för kvarters-polistjänster avslår motionen 1975:1107 i denna del (yrkande 3),
  5. att riksdagen beträffande översyn av polisutbildningen avslår motionen 1975:1107 i denna del (yrkande 4),
  6. att riksdagen beträffande ansvarsområden och närservice m. m. inom polisverksamheten på landsbygden avslår motionen 1975:243 och motionen 1975:1100 i denna del (yrkande 4 delvis),
  7. att riksdagen beträffande ny treårsplan för personalförstärkning-ar av polisen avslår motionen 1975:1100 i denna del (yrkande 7).

8. Lokala polisorganisationen: Utrustning. Regeringen har under punkten B 7 (s. 42 och 43) föreslagit riksdagen att till Lokala polisorganisationen: Utrustning för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 13 200 000 kr., varav 2 587 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Motioner

I motionen 1975:1100 av herr Bohman m. fl. (m) yrkas såvitt nu är i fråga att riksdagen till Lokala polisorganisationen: Utrustning för budgetåret 1975/76 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 500 000 kr. utökat belopp (yrkande 6).

I motionen 1975:1108 av herr Hermansson m. fl. (vpk) yrkas såvitt nu är i fråga att riksdagen beslutar avslå förslaget om i anslaget under punkten B 7 Lokala polisorganisationen: Utrustning ingående belopp för utökning av antalet polismanstjänster, uppgående till 2 400 000 kr. (yrkande 2).

I motionen 1975:1119 av herr Lövenborg m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen beslutar att anslå 100 000 kr. för utrustning till fjällräddningspatruller och fjällräddningsdepåer.

Utskottet

Förslagen i motionerna 1100 och 1108 till beräkning av utrustningsanslaget bygger på motionärernas ställningstaganden till frågan om personalförstärkning inom den lokala polisorganisationen. Under hänvisning till vad utskottet anfört därom under punkten 7 ovan avstyrker utskottet bifall till ifrågavarande motionsyrkanden.

Det i motionen 1119 upptagna yrkandet om anvisning av medel för utrustning till fjällräddningspatruller och fjällräddningsdepåer utgår från ett motsvarande äskande härom i rikspolisstyrelsens anslagsframställningar för budgetåret 1975/76. Inledning av yrkandet vill utskottet rent allmänt uttala att det självfallet är angeläget att polisväsendet, som efter förstatligandet har huvudansvaret för fjällräddningsverksamheten, har tillgång till nödvändiga hjälpmedel i denna verksamhet. Efter hand som fjällturismen utvecklats har också ökade resurser ställts till polisens förfogande för ändamålet. Vid bedömning av medelsanvisningen för budgetåret 1975/76 får enligt utskottets mening beaktas att departementschefen under anslaget *Inköp av motorfordon m. m.* beräknat 300 000 kr. för upprustning av fjällradionätet i Jämtlands län. Med hänsyn härtill finner utskottet – även om utskottet anser motionsyrkandet vara välmotiverat – att utrymme f. n. saknas till större satsning under nu förevarande anslag än den som departementschefen föreslagit. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen.

Utskottet tillstyrker bifall till regeringens förslag till medelsberäkning.

Utskottet hemställer

att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1975:1100 i denna del (yrkande 6) och motionen 1975:1108 i denna del (yrkande 2) samt motionen 1975:1119 till *Lokala polisorganisationen: Utrustning* för budgetåret 1975/76 anvisar ett reservationsanslag av 13 200 000 kr., varav 2 587 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

9. Statens kriminaltekniska laboratorium m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna B 8–B 10 (s. 44–47) och hemställer att riksdagen för budgetåret 1975/76 anvisar

1. till *Statens kriminaltekniska laboratorium* ett förslagsanslag av 7 915 000 kr.,
2. till *Gemensam kontorsdrift m. m. inom kvarteret Kronoberg* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
3. till *Inredning av nybyggnad i kvarteret Kronoberg* ett reservationsanslag av 7 800 000 kr.

Stockholm den 20 mars 1975

På justitieutskottets vägnar

ASTRID KRISTENSSON

Närvarande: fru Kristensson (m), fröken Mattson (s), herrar Johansson i Växjö (c), Jönsson i Malmö (s), Nygren (s), Bengtsson i Göteborg (c), Schött (m), Nilsson i Visby (s), Fransson (c), fru Wiklund (c), fru André (c), herrar Lundgren (s), Petersson i Röstånga (fp), Mathsson i Fagersta (s) och Petersson i Västerås (vpk).

Reservationer

1. vid punkten 1 (Polisverksamheten vid de större flygplatserna, m. m.)

av herrar Johansson i Växjö (c), Bengtsson i Göteborg (c), Fransson (c), fru Wiklund (c), fru André (c) och herr Petersson i Röstånga (fp), som anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 2 med "Som närmare" och slutar på s. 4 med "Arlanda flygplats" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar departementschefens uppfattning att det även i vårt land är nödvändigt att vidta åtgärder för att förebygga och om möjligt förhindra aktioner mot den civila flygtrafiken. De åtgärder i detta syfte som departementschefen föreslår är att ansvaret för polisverksamheten på Arlanda och på den nya flygplatsen Landvetter skall överflyttas från det lokala polisdistriktet till Stockholms respektive Göteborgs polisdistrikt. Skälen för departementschefens förslag är enligt utskottets mening inte övertygande.

Som motionärerna anför måste det innebära stora fördelar att ha en lokalt anknuten polisstyrka som har kännedom om flygplatsen, dess omgivningar och personal. Det måste också vara av stort värde att ledningsfunktionen finns på nära håll i det lokala polisdistriktet. De tillfälliga toppar i trafiken och inträffade oväntade händelser som departementschefen anser det vara omöjligt för det lokala distriktet att klara med egna resurser kan självfallet mötas med större snabbhet av det lokala distriktets personal. Om läget i de angivna situationerna skulle kräva ytterligare insatser, får liksom hittills åtgärder vidtas genom medverkan av den regionale polischefen och rikspolisstyrelsen.

Ett överförande av ansvaret till storstadsdistrikten skulle också som motionärerna närmare utvecklar medföra många svårbemästrade problem av både juridisk och praktisk karaktär, delvis sammanhängande med det förhållandet att de till storstadsdistrikten hörande flygplatsområdena skulle komma att ligga som öar i ett annat polisdistrikt. Det torde bli svårt att finna tillfredsställande lösningar på bl. a. kompetensfrågorna.

En ytterligare omständighet som talar mot departementschefens förslag är det starka motstånd som förslaget mött bland den berörda personalen. Förslaget innebär också en centralisering av polisverksamheten som det är angeläget att ta avstånd från.

Med hänsyn till det anförda anser utskottet att något överförande av ansvaret för polisverksamheten i enlighet med vad departementschefen förordar inte bör komma till stånd. I stället bör tillses att Märsta och Mölndals

polisdistrikt ges erforderliga resurser för att på tillfredsställande sätt kunna fullgöra polisuppgifterna på inom distrikten berörda flygplatser. Utskottet tillstyrker således bifall till motionen 1099 och förordar att riksdagen tar avstånd från departementschefens uttalanden. Motionen 323 påkallar vid detta ställningstagande inte något ytterligare uttalande.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande ansvaret för polisverksamheten på storflygplatserna med bifall till motionen 1975:1099 och med avslag på motionen 1975:323 ger regeringen till känna vad utskottet anfört om att ansvaret för polisverksamheten på Arlanda flygplats och på den nya flygplatsen Landvetter bör ligga kvar hos Märsta respektive Mölndals polisdistrikt.

2. vid *punkten 1* (Polisverksamheten vid de större flygplatserna, m. m.)

av fru Kristensson (m) och herr Schött (m), som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Även om" och slutar med "Arlanda flygplats" bort ha följande lydelse:

Anledning finns till antagande att av motionärerna angivna och övriga med reformen sammanhängande problem får sin lösning genom rikspolisstyrelsens utredning, och det förefaller sannolikt att reformen kan genomföras vid den föreslagna tidpunkten den 1 juli 1975. Med hänsyn till att utredningen ännu ej är slutförd, bör det emellertid vara regeringen obetaget att beträffande Arlanda bestämma en något senare tidpunkt därest förhållandena så motiverar. Någon längre framflyttning av tidpunkten torde emellertid ej vara motiverad. I sammanhanget måste självfallet hänsyn också tas till angelägenheten av att effektiva åtgärder snarast möjligt vidtas för att förebygga och om möjligt förhindra terroraktioner mot den civila flygfarten.

I övrigt har utskottet inte någon erinran mot regeringens förslag.

Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande ansvaret för polisverksamheten på storflygplatserna dels avslår motionen 1975:1099, dels i anledning av motionen 1975:323 ger regeringen till känna vad utskottet anfört angående tidpunkten för överförandet av ansvaret för polisverksamheten på Arlanda flygplats till Stockholms polisdistrikt.

3. vid *punkten 1* (Polisverksamheten vid de större flygplatserna, m. m.)

av fru Kristensson (m) och herr Schött (m), som beträffande försöksverksamhet med jourdomstolar anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "De nyssnämnda" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Motionsspörsmålet har berörts av utskottet bl. a. i samband med behandlingen av de i propositionen 1973:115 framlagda förslagen till åtgärder för att bekämpa brottsligheten och förbättra den allmänna ordningen. I samband med prövningen av ett motionsyrkande med samma syfte som nu förevarande yrkande underströk utskottet (JuU 1973:26) – särskilt med tanke på de unga lagöverträdarna – angelägenheten av att tiden mellan den brottsliga handlingen och myndigheternas slutliga ställningstagande blir så kort som möjligt. Utskottet anslöt sig vidare till den av brottskommissionen framförda uppfattningen att åtgärder bör vidtas som gör det möjligt för samtliga berörda myndigheter, dvs. polis, åklagare, barnavårdsnämnder och domstolar, att kunna behandla förekommande ärenden med erforderlig skyndsamhet, så att nödvändiga stöd- och hjälpinsatser sätts in på ett så tidigt stadium som möjligt.

Vad utskottet sålunda anförde äger alltså giltighet. Enligt utskottets mening är det angeläget att åtgärder för att förkorta handläggningstiden i brottmål snarast blir föremål för närmare överväganden. En möjlighet att påskynda brottmålsprocessen som därvid särskilt bör uppmärksammas är det av motionärerna framförda önskemålet om jourdomstolar, en tanke som även fördes fram av brottskommissionen. Motionsförslaget bör enligt utskottets mening prövas genom inrättande på försök av jourdomstolar i någon eller några av våra storstäder. Som motionärerna framhåller bör verksamheten inte ha avseende endast på unga lagöverträdare utan gälla generellt. Rättssäkerheten får självfallet inte eftersättas. I enlighet med det anförda tillstyrker utskottet bifall till motionen 1100 i nu berörd del.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med jourdomstolar med bifall till motionen 1975:1100 i denna del (yrkande 13) begär att regeringen lägger fram förslag om sådan verksamhet i enlighet med vad utskottet anför.

4. vid punkten 2 (Rikspolisstyrelsen)

av herrar Johansson i Växjö (c), Bengtsson i Göteborg (c), Fransson (c), fru Wiklund (c), fru André (c) och herr Petersson i Röstånga (fp), som anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 7 med "Utskottet delar" och slutar på s. 8 med "ifrågavarande punkt" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning om det angelägna i att polismännen ges ökade kunskaper i samhällsorienterande och beteendevetenskapliga ämnen. Skäl kan också anföras för att polisutbildningen även i övrigt bör utvidgas och fördjupas. Som också rikspolisstyrelsen föreslagit bör grundkursen i polisutbildningen redan fr. o. m. nästkommande budgetår utökas med tre veckor. Härvid bör i enlighet med motionärernas tankegångar en koncentration ske till samhällsorienterande ämnen, psykologi, psykiatri och kriminologi. Samtidigt bör plats beredas för ökad utbildning i mera

rent polisiära ämnen, t. ex. ordningspolistjänst, kriminalpolistjänst, civilrätt och straffrätt. Medelsbehovet för den av utskottet sålunda förordade utökningen av grundkursen kan beräknas till 340 000 kr. I enlighet med det anförda bör medelsanvisningen under nu ifrågavarande punkt räknas upp med detta belopp. Vad nu sagts hindrar inte att frågan om polisutbildningens omfattning och utformning ägnas fortlöpande uppmärksamhet. Spörsmålet torde också komma att ingå i den allmänna översyn av polisverksamheten som utskottet i det föregående omnämnt.

Utöver den förordade uppräknings av anslaget har utskottet ingen erinran mot regeringens förslag till medelsanvisning till rikspolisstyrelsen.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen beträffande medelsberäkningen i anledning av regeringens förslag och motionen 1975:136 i denna del (yrkande A 1) och motionen 1975:721 i denna del (yrkande 4) till *Rikspolisstyrelsen* för budgetåret 1975/76 anvisar ett förslagsanslag av 122 500 000 kr., varav 7 210 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

5. vid punkten 5 (Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdragande av brott mot rikets säkerhet m. m.)

av herr Pettersson i Västerås (vpk), som anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 10 med "I samband" och slutar på s. 11 med "regeringens anslagsberäkning" bort ha följande lydelse:

Allmän enighet råder om att spionage riktat mot riket måste bekämpas. Utskottet delar den syn som i detta hänseende kommer till uttryck i motionen 137. Emellertid måste den del av säkerhetspolisens organisation som innebär registrering och rapportering och inblandning i politisk verksamhet upplösas, och säkerhetspolisens verksamhet bör i fortsättningen enbart inriktas på att motverka spionage och att förebygga fascistiska ligors kriminella verksamhet. Anslaget till den särskilda polisverksamheten måste reduceras i enlighet härmed. Eftersom utskottet saknar erforderligt underlag för en bedömning av medelsbehovet och anslagets fördelning mellan olika grenar av säkerhetspolisens verksamhet, finner sig utskottet inte kunna tillstyrka regeringens föreliggande förslag till medelsanvisning. Behövliga medel för en i enlighet med vad utskottet anfört reducerad verksamhet får regeringen begära genom förslag på tilläggsstat. Utskottet förutsätter att anslagsframtällningen därvid underbyggs med preciserade uppgifter angående säkerhetspolisens fortsatta verksamhet och inriktning i enlighet med de tankegångar som anförts i motionen. I samband därmed måste särskild uppmärksamhet ägnas frågan om upphörande av all personregistrering grundad på den registrerades politiska uppfattning.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande personregistrering grundad på politisk uppfattning med bifall till motionen 1975:137 i denna del (yrkande 1) hos regeringen begär att övertygande bevis framläggs som visar att all sådan registrering upphör,
2. att riksdagen beträffande inriktningen av säkerhetspolisens verksamhet med bifall till motionen 1975:137 i denna del (yrkande 2) uttalar att säkerhetspolisens verksamhet i fortsättningen enbart inriktas på att motverka spionage och förebygga fascistiska ligors verksamhet,
3. att riksdagen beträffande medelsberäkningen i anledning av motionen 1975:137 i denna del (yrkande 3) avslår regeringens föreliggande förslag till anslag för budgetåret 1975/76 till Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m.

6. Vid punkten 7 (Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader)

av fru Kristensson och herr Schött, som beträffande medelsberäkningen anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "ifrågavarande punkt" bort ha följande lydelse:

Den förstärkning av de personella resurserna inom polisväsendet som regeringen föreslår under ifrågavarande punkt är föranledd av brottskommissionens förslag till ökade insatser mot den grövre brottsligheten. Utan tvivel föreligger det också ett klart uttalat behov av skärpta insatser från bl. a. polisens sida i kampen mot narkotikabrottsligheten och annan grövre brottslighet. Brottsstatistiken tyder också på att olika former av våldsbrottslighet tenderar att öka ytterligare. Så t. ex. har under 1974 antalet mord och dråp ökat med 33,8 % och antalet fall av grov misshandel med 20,5 %. Under samma tid har antalet rån med användning av skjutvapen stigit med 17,5 % och antalet butiksrån med 20,3 %. Samtidigt bör dock sägas att utvecklingen inte går i samma riktning beträffande all brottslighet. Antalet bank- och postrån har sålunda under 1974 sjunkit med 10,5 % och antalet kassaskåpsstölder nedgått med 16,5 % samtidigt som totalantalet inbrottsstölder förblivit oförändrat. Totalantalet brottsbalksbrott, som redan tidigare legat på en oacceptabelt hög nivå, har emellertid ökat under perioden med 4,5 %. Brottsutvecklingen sådan den kan bedömas enligt tillgänglig statistik över anmälda brott är även om man beaktar föreliggande felkällor i det statistiska materialet enligt utskottets mening alltfjämt mycket oroande. Härtill kommer att den officiella statistiken endast upptar en del av alla brott. Förekomsten av dold brottslighet gör att vi saknar kunskaper om den totala brottslighetens omfattning.

Vid sidan av de förstärkningar som påkallas av insatserna mot den grövre

brottsligheten måste polisen ges sådana resurser, att den på ett tillfredsställande sätt kan fullgöra en allmänt brottsförebyggande funktion och därjämte utföra spanings- och utredningsinsatser beträffande den mer vardagliga brottslighet, som kanske inte uppfattas som särskilt dramatisk men drabbar enskilda mycket hårt. Härvidlag måste beaktas att det krävs ett avsevärt tillskott av tjänster om den ökade satsning på fotpatrullering och kvarterspolisverksamhet som riksdagen uttalat sig för tidigare skall få ett meningsfullt innehåll. Härtill kommer de krav på ett icke obetydligt antal nya tjänster som följer av den utbyggnad av kvarterspolisverksamheten även i landsbygdsdistrikt som utskottet i år förespråkar. I detta sammanhang vill utskottet också betona angelägenheten av att låta de mindre polisdistrikten få del av den pågående personalförstärkningen.

Vid bedömningen av behovet av personalförstärkningar måste enligt utskottets mening hänsyn vidare tas till verkningarna av den beslutade arbetstidsförkortningen. Effekten härav den 1 januari 1975 kan beräknas till en minskning av årsarbetstidskrafter motsvarande 665 polismän eller mer än hälften av den år 1973 beslutade ökningen för treårsperioden med 1 200 polismanstjänster.

Under hänvisning till det anförda och till vad i övrigt anförs i motionen 1100 i denna del anser utskottet liksom motionärerna att den lokala polisorganisationen under nästa budgetår bör tillföras 100 polismanstjänster utöver regeringens förslag.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till motionen 1975:1100 i denna del (yrkande 5), i anledning av regeringens förslag och med avslag på motionen 1975:1108 i denna del (yrkande 1) till *Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1975/76 anvisar ett förslagsanslag av 1 553 093 000 kr., varav 357 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

7. vid punkten 7 (Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader)

av herr Pettersson i Västerås (vpk), som beträffande medelsberäkningen anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "ifrågavarande punkt" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening kan inte en ensidig prioritering av polisväsendet vid riksdagens anslagsanvisning minska brottsligheten. I stället bör sättas in åtgärder som är ägnade att skapa gynnsammare betingelser för de grupper i samhället som är särskilt utsatta för risk att hamna i kriminalitet och asocialitet. På sikt ligger den enda tänkbara lösningen i en politik som botar brister och orättvisor och utjämnar alla ekonomiska, sociala och kulturella

skillnader i samhället. I enlighet med vad som anförs i motionen 1108 bör därför de medel som i budgetpropositionen avses för de 400 nya polismanstjänsterna i stället användas till förstärkta frivårdsinsatser inom kriminalvården och till kriminologisk forskning samt till liknande brottsförebyggande och rehabiliterande åtgärder i övrigt.

Under hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motionen 1108 i nu förevarande del samt avstyrker dels regeringens förslag till medelsanvisning i vad det hänför sig till en ökning av antalet polismanstjänster, dels motionen 1100 i nu förevarande del.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till motionen 1975:1108 i denna del (yrkande 1), i anledning av regeringens förslag och med avslag på motionen 1975:1100 i denna del (yrkande 5) till *Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1975/76 anvisar ett förslagsanslag av 1 523 593 000 kr., varav 300 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

8. Vid punkten 7 (Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader)

av fru Kristensson (m) och herr Schött (m), som beträffande ny treårsplan för personalförstärkningar av polisen anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Den är" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Den år 1973 beslutade treårsperioden för förstärkning av polisverksamheten sträcker sig till utgången av budgetåret 1975/76. I motionen 1100 framställs yrkande om att regeringen skall lägga fram en ny treårsplan för personalförstärkningar inom polisväsendet. I anslutning härtill vill utskottet erinra om att den år 1973 beslutade planen i första hand syftade till att söka komma till rätta med vissa slag av brottslighet som framstod som särskilt oroande, såsom vålds- och narkotikabrott, tillgrepps- och skattebrott. Avsikten var också att mera inrikta polisarbetet på direkt brottsförebyggande verksamhet, bl. a. genom ökad fotpatrullering och flera kvarterspoliser. Som framgår av vad som anförts i det föregående måste brottslighetsutvecklingen nu bedömas som minst lika oroande som då beslutet om den löpande treårsperioden fattades. Kraven på en ökad fotpatrullering och en väsentlig utbyggnad av kvarterspolisverksamheten så att polisens allmänt brottsförebyggande insatser och dess möjligheter till kontakt med allmänheten kan förbättras även i mindre polisdistrikt och landsbygdsdistrikt har också under den gångna tiden vunnit en bredare anslutning. I detta läge framstår kravet på en ny treårsplan enligt utskottets mening som lika motiverat som då den nuvarande planen infördes. Till stöd för kravet talar vidare att man med en treårsplanering vinner flera fördelar av praktisk natur, vilket bestyrks av de goda erfarenheter som vunnits under den pågående treårsperioden.

Antagningen av aspiranter kan sålunda anpassas till rekryteringsunderlaget så att kravet på kvalificerade sökande kan upprätthållas och rekryteringsverksamheten kan bedrivas planenligt. Belastningen på utbildningsorganisationen blir relativt konstant. Viktigt är också att den föreslagna ordningen medför att budget- och planeringsarbetet på olika nivåer kan bedrivas inom en fastställd ram och begränsas till en bedömning av var de fastställda personalförstärkningarna skall sättas in. Härigenom sparas åtskilligt arbete och personalen kan utnyttjas för andra arbetsuppgifter, såsom rationaliserings- och inspektionsverksamhet. Det anförda innebär enligt utskottets mening övertygande skäl för att en ny treårsplan för förstärkningen av polisväsendet i enlighet med motionärernas synpunkter bör framläggas. Utskottet tillstyrker därför bifall till motionen i denna del.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. att riksdagen beträffande ny treårsplan för personalförstärkingar av polisen med bifall till motionen 1975:1100 i denna del (yrkande 7) begär att regeringen lägger fram en sådan plan, varvid bör övervägas inriktningen av polisens resurser, utbildningskapacitet m. m.

9. vid *punkten 8* (Lokala polisorganisationen: Utrustning)

av fru Kristensson (m) och herr Schött (m), som beträffande medelsberäkningen – under förutsättning av bifall till den vid *punkten 7* avgivna reservationen nr 6 – anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Förslagen i" och slutar med "ifrågavarande motionsyrkanden" bort ha följande lydelse:

Under *punkten 7* ovan har utskottet förordat inrättandet av 100 polismanstjänster utöver regeringens förslag. Med hänsyn härtill bör förevarande anslag uppräknas med 500 000 kr.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

- att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till motionen 1975:1100 i denna del (yrkande 6) och i anledning av regeringens förslag samt med avslag på motionen 1975:1108 i denna del (yrkande 2) och motionen 1975:1119 till *Lokala polisorganisationen: Utrustning* för budgetåret 1975/76 anvisar ett reservationsanslag av 13 700 000 kr., varav 2 587 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

10. vid *punkten 8* (Lokala polisorganisationen: Utrustning)

av herr Pettersson i Västerås (vpk), som beträffande medelsberäkningen – under förutsättning av bifall till den vid *punkten 7* avgivna reservationen nr 7 – anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Förslagen i" och slutar med "ifrågavarande motionsyrkanden" bort ha följande lydelse:

Under punkten 7 ovan har utskottet avstyrkt regeringens förslag till medelsanvisning i vad det hänför sig till en ökning av antalet polismanstjänster. Med hänsyn härtill bör förevarande anslag nedsättas med 2 400 000 kr.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till motionen 1975:1108 i denna del (yrkande 2) och i anledning av regeringens förslag samt med avslag på motionen 1975:1100 i denna del (yrkande 6) och motionen 1975:1119 till *Lokala polisorganisationen: Utrustning* för budgetåret 1975/76 anvisar ett reservationsanslag av 10 800 000 kr., varav 2 100 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.